

בעל חזון שחולל מהפכת מידע כשרה וסוחפת ואב שכול
רווי אמונה. האיש מאחורי האנציקלופדיה הכשרה של
העידן החדש

מוסוף העת

קוראים לו הרב יוסף קמינר, עילוי ירושלמי שהרים
במו ידיו את הפרויקט הכי קשה בעידן המידע המודרני:
**לתרגם את אוצר הידע העולמי בשביל יהודים
יראי שמים** | בשבוע שעבר הוא הפך לאב שכול
מלא אמונה, שנחוש להמשיך בשליחות חייו לספק
לאנשים כלים להתגבר על האתגר הרוחני הכי קשה
בדור ולהציל את הדור הבא של המנותקים

ישראל א. גרובייס

צילומים: אלחנן קוטלר, וארכיון 'המכון לאוריינות וידע כהלכה'

איש החזון והדעת. הרב יוסף קמינר, השבוע

שהאברך השקט הזה שעיניו אדומות מעיון מרוכז בספרים, ידע להקליד את שמו על מקלדת, הייתי מתקשה לקבל זאת. הוא היה סמל לשקידה עיונית בתורה. הוא גיבש מומחיות מיוחדת בהלכות ריבית ובעיקר הפך לשם דבר בכל מה שקשור לענייני 'מחשבה'.

הבקיאות שלו בכתבי חכמי הדורות - אלו שנכללים תחת הכותרת 'מחשבת ישראל' - הפכה לשם דבר. גם עכשיו, קשה להחזיק ראש כשהוא מתחיל לירות צרורות של מראי מקומות מספרי המהר"ל, רמח"ל, רבי צדוק הכהן וכתבי קבלה. הבקיאות הזו קירבה אותו אל אנשי מחשבה וקבלה כמו המקובל רבי יצחק מאיר מורגנשטרן ורבי יצחק משה ארלנגר ועוד.

■ מה קרה שיום אחד הגעתם למשרד הזה והתחלתם לעסוק בתוכנות?

אם ציפיתם לשמוע הסברים של 'פרנסה', אז ממש לא. להפך, המיום החדשני שלו, לא רק שאינו מכניס, אלא שיש בו גם הוצאות. "אבל מי שם לב להוצאות כשמדובר על הצלה של אמונה".

אז מה באמת קרה? יש רגעים שלא שוכחים. הוא זוכר אפילו את התאריך: "נר שמיני של חנוכה, תשע"ב. אני זוכר את זה כמו היום. מתקשר אלי אברך שהערכתי אותו כאיש משכמו ומעלה. מתמיד עצום שפיו לא פוסק מלימוד. הוא זעק בלהט: 'אני חייב דחוף-דחוף לפגוש אותך'. הוא התגורר בבני ברק. אבל הוא לא יכול לחכות. עלה על קו 402 ורצה לדבר דווקא פנים מול פנים.

"כשנפגשנו הוא היה עם דמעות בעיניים. הוא אדם על רמה, אבל המידע שהוא נחשף אליו בתקופה האחרונה, כרסם לו את כל יסודות האמונה. הוא היה כל כך מבולבל, עד ששיתף אותי במחשבות אובדניות רח"ל שהיו לו. כמוכן, שהשתדלתי לסייע, להניח את דעתו. בחסדי שמים, הייתה לי הצלחה. ושב ורפא לו.

"תקופה קצרה לאחר מעשה, שוב אירע מעשה דומה. שוב פעם אברך כמה שנים אחרי הנישואין, ושוב שאלות וספקות. שוב פעם, לילות ארוכים של ליבון והרגעה. ושוב הרבה מאמצים כדי לנקות את מוחו ממידע שהגיע אליו בלי שום הכנה וסינון".

כשהסיפור חזר על עצמו בפעם השלישית והרביעית, הרב קמינר הבין שלא מדובר ב'מקרה' - כמו שהוא מנסח את זה במילותיו של המהר"ל - אלא ב'עצם', תופעה שחייבים לתת עליה את הדעת. "כשקצת התחלתי לבדוק מה בדיוק קורה, התחלתי להבין שחוקן מכל האתגרים שהרשת הממוחשבת מזמנת לדור שלנו, יש לנו בעיה אדירה עם 'המפכת המידע'".

בעוד שלצרכי פרנסה קיימות מערכות סינון וכשרויות שונות - המאפשרות למשתמש שלא להיתקל בדברים אסורים על פי ההלכה, לבעיית המידע הקלוקל לא נמצא עדיין שום פתרון. הוא

בת אחת הכל נעצר.

הראיון הזה שאתם עומדים לקרוא, נערך ונכתב פעמיים. ביום חמישי - ט"ז במר חשוון - פגשתי אותו במשרד שלו בירושלים. זה אמנם היה ראיון מיוחד. כי הסיפור שלו, הוא אחד המפתיעים והיחודיים

שמתרחשים בלב ליבו של הציבור החרדי בזמן האחרון. הוא ישב מולי, עם מבט נלהב וחדור מטרה, וסיפר על המיום הנדיר שלו שמוחולל שינוי משמעותי בציבור החרדי ומחוצה לו.

עכשיו, פחות משבועיים אחרי, אנחנו נפגשים שוב. באותו מקום. גם עכשיו הוא מחייך, נלהב וחדור מטרה. אבל עכשיו יש לו תואר חדש ומצמרר: הוא אב שכול.

כך רצתה ההשגחה העליונה. פחות מיממה אחרי פגישתנו הראשונה, לקראת חצות של ערב שבת פרשת וירא, הגיע רכב דוהר וגדע את חיי בתו אתי ע"ה, בת הארבע. הוא בקושי הספיק לקום מה'שבעה', הקרע עדיין שותת דם צורב. אבל את השליחות, כמו שהוא מנסח את זה, חייבים להמשיך. "אדרבה", הוא לוחש מהורהר, "חייבים לזכור, לא חיים כאן לעולם. צריך לפעול כל זמן שהנר דולק".

על האסון הנורא הזה קשה לדבר. הכל טרי מדי, התפרים עוד מכאיבים, הטרגדיה עוד כאן.

עכשיו הוא חזר אל משרדו. מולו ערמת ספרים, בהם גמרא קטנה מסכת 'מועד קטן' העוסקת בענייני אבלות, לצידו מחשב נייד חדשני. זה הכלי שבאמצעותו הוא יוצא למלחמה על האמונות והדעות של בני דורנו.

היום כבר לא צריך לספר לאף אחד על הסכנה הרוחנית הכבירה שיש בשימוש באינטרנט - הרשת העולמית הממוחשבת. אין ילד בעולם שלא מודע לסכנה, ואין מבוגר חרדי שליבו לא מלא חששות מפני הרשת שלוכדת נפשות בכמויות מבהילות. רבנים, מומחים, מחנכים והורים - כולם זועקים מרה.

הרב יוסף קמינר, החליט שלא די לזעוק. הוא נועץ בגדולי הדור, ובלי להשתהות קם ויצר פתרון חשוב במיוחד.

"שום רשת ושום אסון אחר", הוא אומר בנחרצות, "לא יגרום ליהודים יקרים לאבד את האמונה שלהם בבוא עולם ובתורה הקדושה".

משבר הידע

כאן המקום לשורות של גילוי נאות: את הרב קמינר (36) אני מכיר כבר כמה שנים. נפגשנו לראשונה בכלל להוראה. אם היו מספרים לי אז

גייע לתכלית הדיוק. כך יצא לעולם המיום שעומד בסטנדרטים גבוהים מחד, ומאידיך כל כולו מושתת על התנדבות.

"יש אמנם כמה בעיות במיום הזה, אבל ההצלחה הייתה מסחררת. מה שהתחיל לפני פחות מעשרים שנה עם כמה מתנדבים בשפה האנגלית, כבש בתוך כמה שנים מאות אלפי משתמשים ותורגם לכמעט 300 שפות".

בעידן שלנו, אנציקלופדיות אלה השתלטו על הידע האנושי. כולם מעתיקים מהן, גם מומחים בעלי שם נעזרים בהן, בכל העולם ובכל השפות. רק לשפה אחת לא הייתה אנציקלופדיה. או יותר מדויק, למגזר אחד - ליהודים המאמינים שומרי התורה.

"אנשים היו אומרים לי: 'ראיתי את המידע הזה והזה, מה דעתך? מה המשמעות שלו?' פגשתי אנשים שהתערערו ונתלשו כתוצאה מהמידע שנתקלו בו - שהוא כמובן חד צדדי. היו שפשוט קמו ועזבו את דרך החיים היהודית שלנו, ואחרים שהמשיכו לחיות כך, אבל היו מנותקים מבפנים. הבנתי שצריך לתת מענה למפכת המידע הזאת. ויפה שעה אחת קודם".

ייגזול את החנית

הרבה אומץ ובעיקר מעוף נדרשו לרב קמינר, כשהחליט לצאת לדרך. "לכתחילה", הוא מבהיר, "כבר הורו גדולי ישראל - מכל העדות והחוגים - שהשימוש במחשבים הותר רק בשעת הדחק ולצורך פרנסה ועבודה בלבד. וגם אז, רק במחשבים חסומים ובאופנים כשרים בלבד.

"אלא, שככל שחולפות השנים ועם ההתקדמות הטכנולוגית שכובשת עוד ועוד תחומים, מספר המשתמשים הנזקקים לעשות זאת לצורך פרנסה - הולך וגדל. לפתע, נוצר מצב מזעזע. יהודים יראים ושלמים, אנשי ספר ועורכים תורניים, מחנכות ואמהות יהודיות כשרות, מצאו את עצמם נחשפים לחומרי 'ידע' שנתפסו בעיניהם כנכונים, מתמודדים עם שאלות ואתגרים. טיעונים של 'ביקורת המקרא' וכדומה.

"הנזקים היו אדירים. משום שבעוד שעם דברים שברור שהם אסורים, הורגלנו להתמודד ובעיקר לזהות שמדובר בדברים בעייתיים, כשמדובר בתפיסות שהן כביכול מדעיות, הרי שהדברים הרבה יותר מאתגרים. איש לא טרח לסנן את

לבקר במסירות נפש. סבא, הגה"ח רבי דב בעריש הפסקה וצ"ל ראש ישיבת 'אמרי אמת'

קודשים' – הנשטות הן דווקא בנות של חסידים שבאצטלה של קדושה וקנאות מתנגדים לרעיון הנשגב של 'בית יעקב'.

'המכלול', הוא מרגיש, זה ה'בית יעקב' של זמננו.

העבודה זרה של הדור

בפעם הראשונה שהרב קמינר סיפר לידידים על 'המכלול', הם חייכו. איכשהו כל הסיפור הזה של כולל-יונגרמאן שקם בוקר אחד והחליט לשנות את העולם, נראה קצת גדול עליו, אם להתבטא בעדינות. הזהירו אותו שזה חסר סיכוי, ניסו גם לומר שאלו שמתמשים במידע הממוחשב הם כבר 'מספיק גדולים' כדי לדעת להתמודד. אבל יש כאלו שלא מוותרים. הרב קמינר קורץ מהחומר הזה שלא יודע פשרות. כשהתוודע למקרה עצוב מאוד של צעיר חרדי שיצא לתרבות רעה בעקבות החשיפה למידע שלא ידע איך להתמודד איתו, עד לסופו הטראגי – זה היה הרגע שבו החליט הרב קמינר להפסיק להסס. "הבנתי שאין לנו זמן מיותר לבזבז. חייבים לתת מענה". כך הוקם 'המכלול'.

הוא לא היה שם לבד. "חז"ל מלמדים אותנו ש'הבא ליטרה מסייעין אותו'. עשרות יהודים טובים מכל העולם התחילו לסייע. טכנאי אחד עם לב חם הקים את הפלטפורמה של 'המכלול', כמה נדיבים לב תרמו להוצאות (שעדיין לא נגמרות), רבנים נתנו את התמיכה ההלכתית וההשקפתית, והמיזם עלה לאוויר."

ההצלחה, הפתיעה אפילו אותו. "אם היה אומר לי אדם שתוך כמה חודשים יהיו לנו מאות אלפי קריאות חודשיות, לא הייתי מאמין. מסתבר שיהודים זקוקים לידע כזה. מתנדבים יראים ושלמים התחילו להניע את הדבר, לכתוב ערכים, לתרגם, לצנזר ולתקן. עובדה, תוך תקופה קצרה 'המכלול' כבר חצה את רף ה-150,000 (מאה וחמישים אלף) ערכים, בכל הנושאים."

אבל כל זה היה רק ההתחלה. כשאין כסף לפרסום, אין כמעט דרך לספר לציבור הנזקק לזה על האוצר הגדול. הכל עבר בשמועות מפה לאוזן. קשה היה להתקדם.

עד למוצאי שבת 'משפטים-שקלים' בשנה שעברה. כשהוא רק נזכר בסיפור הזה הוא מתחייך. "בדיוק באותה שבת נסעתי יחד עם אבי מורי לקריית-אטא, כדי לעשות שבת בצילו של אחד מעובדי השם הגדולים בדורנו, כ"ק גאב"ד מאקווא שליט"א. מדובר בשבת שכולה התנתקות מהבלי העולם הזה, ויש בה רק ערך הנפשות. הרבי עצמו כמעט לא נותן מנוחה לעפעפי. כך יצא, שזכיתי להיכנס אליו לשיחת יחידות בשעות שלפנות בוקר. סיפרתי על המיזם, פרשתי כמה שאלות שהיו לי וזכיתי לברכה נלהבת.

"במוצאי שבת, אחרי הבדלה, נכנסתי שוב. הפעם הייתה שיחה ארוכה יותר. התייעצתי בשאלה שהכי

הזה, ככל שזה נשמע היום מופרך, היו הכי הרבה מתנגדים. הם הראו גמרות מפורשות על כך שאסור ללמד נשים תורה. אבל הרבי ואיתו כל גדולי הדור, החליטו גבוהה. לחרדים לא היה שום מענה.

"ה'אמרי אמת' השתמש אז בפסוק מפורסם – שנאמר בהקשר אחר – 'ויגזול את החנית מיד המצרי'. זה הפך לסיסמה שכל פולין החסידית ידעה. הרבי מגור, החליט שצריך 'לגזול' את כל הרעיונות 'המצריים' – החילוניים – ולהפוך אותם ל'חנית' וחרב של היהדות החרדית.

"השלב הראשון היה כאשר באחד הימים הרבי בעצמו התחיל להתעסק בהדפסה של עיתון חרדי. זה היה נראה אז תרתי דסתרי. 'עיתון-חרדי' – היה צמד מילים והיפוכו, בהתחלה אף אחד לא הבין. הראשונים שלגלו על הרבי היו כמונבן המשכילים של ורשה, שצחקו על כך ש'גדול הרעבעס בפולין נהיה מו"ל של עיתונים'.

"השלב השני היה כאשר הרבי החליט להקים מפלגה. להיכנס לפוליטיקה, ובהמשך גם דאג להקים ארגון פועלים חרדי (פועלי 'אגודת ישראל'). הוא דאג להקים ספריות חרדיות, שלא ייאלצו לרעות בשדות זרים. גם כאן היו מתנגדים רבים. 'מפלגות', הם טענו, 'זה דבר חילוני. משהו שלא ראינו אצל אבותינו'.

"הדבר הכי מפורסם, שהיום כבר נראה מובן מאליו, היה הדחיפה האדירה שהרבי נתן להקמת 'בית יעקב' ללימוד תורה לנשים ובנות. בנושא

הזה, ככל שזה נשמע היום מופרך, היו הכי הרבה מתנגדים. הם הראו גמרות מפורשות על כך שאסור ללמד נשים תורה. אבל הרבי ואיתו כל גדולי הדור, החליטו גבוהה. לחרדים לא היה שום מענה.

"ה'אמרי אמת' השתמש אז בפסוק מפורסם – שנאמר בהקשר אחר – 'ויגזול את החנית מיד המצרי'. זה הפך לסיסמה שכל פולין החסידית ידעה. הרבי מגור, החליט שצריך 'לגזול' את כל הרעיונות 'המצריים' – החילוניים – ולהפוך אותם ל'חנית' וחרב של היהדות החרדית.

"השלב הראשון היה כאשר באחד הימים הרבי בעצמו התחיל להתעסק בהדפסה של עיתון חרדי. זה היה נראה אז תרתי דסתרי. 'עיתון-חרדי' – היה צמד מילים והיפוכו, בהתחלה אף אחד לא הבין. הראשונים שלגלו על הרבי היו כמונבן המשכילים של ורשה, שצחקו על כך ש'גדול הרעבעס בפולין נהיה מו"ל של עיתונים'.

"השלב השני היה כאשר הרבי החליט להקים מפלגה. להיכנס לפוליטיקה, ובהמשך גם דאג להקים ארגון פועלים חרדי (פועלי 'אגודת ישראל'). הוא דאג להקים ספריות חרדיות, שלא ייאלצו לרעות בשדות זרים. גם כאן היו מתנגדים רבים. 'מפלגות', הם טענו, 'זה דבר חילוני. משהו שלא ראינו אצל אבותינו'.

"הדבר הכי מפורסם, שהיום כבר נראה מובן מאליו, היה הדחיפה האדירה שהרבי נתן להקמת 'בית יעקב' ללימוד תורה לנשים ובנות. בנושא

הנושא, נפגש עם מומחים, מחנכים ורבנים. יחד עימם הוא הקים לפני כארבע שנים את 'המכון לאוריינות וידע כהלכה'. גוף שמטרתו הייתה "לבנות ולקדם ידע עדכני בפרספקטיבה תורנית המותאמת לחברה החרדית, ולכלול מאגר רחב של תחומי ידע הנדרשים לחרדי בן זמננו".

השלב הבא והכי מפתיע היה הקמת 'המכלול' – שהוא למעשה מאגר המידע הגדול המותאם לשומרי מצוות. האנציקלופדיה היהודית הגדולה והנגישה בכל הזמנים, בכל הנושאים ובכל העניינים. והכל על טהרת הקודש. קשה להאמין במה מדובר, עד שלא רואים את זה מקרוב. הנה מספר: מעל ל-150 אלף (!) ערכים כשרים ומבוקרים – מוגשים לכל יהודי שנדרש להם ללא עלות וללא שום תנאי. רק כדי להציל.

■ זה לא מסוכן?! בסך הכל כביכול נותן הכשר לפלטפורמה של הרשת העולמית?

הוא מגייס ידע היסטורי. "חשוב לזכור", הוא אומר, "זאת ממש לא פעם ראשונה שכלל ישראל נתקל באתגר רוחני קשה. גם לא פעם ראשונה ששאלת ההשכלה והדעות הכוזבות מאיימות לעשות נזקים."

"מי שהיווה עבורי השראה גדולה, הוא הרבי של הסבים שלי משני הצדדים, מרן 'האמרי אמת' מגור ז"ע. בימיו – בשנים שלפני ואחרי מלחמת העולם הראשונה – השתוללה בפולין ובארופה כולה מגפה של קלקול. עשרות אלפי בחורים ובנות

התכנים או לפחות להציב במקביל את עמדת היהדות.

"יצא שאנשים נחשפו למידע שהם חשבו שהוא נכון ואובייקטיבי במאות האחוזים, בלי לדעת בכלל שמדובר במידע מוטא, במידע סובייקטיבי שמשקף זווית מבט של כפירה. לפעמים הקורא או המעתיק אפילו לא היה מודע לסכנה. כך למשל הראו לי כמה פעמים, איך 'ידע' שכזה זלג אפילו ליומונים חרדיים נחשבים. בתוך מדורי רפואה והיסטוריה."

יש משהו מתעתע בנזקים של ידע. "בשלב ראשון, זה לא משפיע. נראה שאתה מחוסן. אתה מתעלם ודוחה. אבל חז"ל כבר הזהירו 'מינות' – מושכת! לאט-לאט זה מוכרסם מבפנים. זה שורף. זה מרוקן את מצבורי האמונה. עד שמרגישים – כבר מאוחר."

הספיקו לרב קמינר כמה מקרים של אנשים שהצהירו שאמונתם נפגעה מה'ידע' שהם נחשפו אליו, כדי לצאת לדרך הקשה. המטרה, כפי שהוא ניסח אותה לפני חמש שנים, הייתה נראית דמיונית: "שיהודי שיחפש בצורה ממוחשבת מידע בכל נושא בעולם, יוכל למצוא אותו אצלנו על טהרת הקודש. בצורה יהודית אמיתית. שלא תסתור אף אחד מי"ג העיקרים של הרמב"ם."

כל מי שהוא רק דיבר איתו, הרים ידיים בייאוש. "אין דרך לסנו את כל הידע בעולם, באסטרו-נומיה, בפיזיקה, בהיסטוריה ובשאר המדעים", חזרו ואמרו לו. אבל הוא לא נואש. הוא למד את

חמיכה חוצת גבולות ומגורים. כ"ק האדמו"ר מרחמסטריווקה בניחום האבלים מרים תרומה למיזם

מייסרת אותנו - רבני הוועדה הרוחנית שמפקחים על 'המכלול' - עד כמה ניתן 'לפתוח' את הדברים. קיבלתי עצה וברכה. רגע אחרי שעזבתי את הבית, הגבאי רץ אחריי והביא לי מתנה מהרב, ספר 'עטרת משה' על מסכת 'עבודה זרה'. כמו לרמוז שלכל דור יש את העבודה זרה שלו.

"בדרך הארוכה הביתה, אני מקבל טלפונים מכמה עיתונאים מהתקשורת החילונית שמבקשים לראיין אותי. כל זה היה נראה לי מוזר. ואם היה חסר משהו, מפעילי 'המכלול' דיווחו על עשרות אלפי קריאות בתוך כמה שעות בודדות. משהו שהצריך מצידנו היערכות מחודשת.

"תוך כמה שעות הוברר הסיפור. מסתבר שבאותה שעה שבה הייתי בחדרו של הרבי ממאקאווא, באחת מתוכניות התקשורת הנשכניות ביותר בארץ, החליטו להקדיש דקות שידור יקרות כדי ללעוג ל'זיקיפדיה של החרדים'. במשך דקות יקרות, הביאו צילומים של קטעים וניסו ללעוג להם.

"אין לי מושג את מי בדיוק מצחק שהעולם שלנו נברא על ידי הקדוש ברוך הוא לפני ה' אלפים תשע"ט שנים. מה שבטוח שבאותה שעה - אותו שדר מתברבר, היה שליח ההשגחה העליונה להביא את דבר השם. לכזו פרסומת לא יכולנו לצפות. הוא הזניק את כל המיזם אלף מעלות".

הרב קמינר, מצא את עצמו הודף מדי יום הזמנות לראיונות בכל כלי התקשורת בארץ ובעולם. (כן, גם בעולם. ניקח למשל את ה-'Die Welt' - אחד העיתונים הכי נפוצים בגרמניה ובאירופה, שהקדיש מאמר ארוך לזיקיפדיה של היהודים המאמינים.) "אותו שדר שדיבר נגד ההשגחה, היה למעשה השליח הכי גדול שלה".

בהמשך קיבל הרב קמינר עוד ועוד פניות גם מגורמי חינוך בכירים בתוך הציבור, שעודדו אותו בדרך הארוכה והקשה שלקח על עצמו ואפילו תרמו לו מניסיונם. "הבעיה הגדולה של הרשת המקוונת היא לא ה'ז'לא תתורו", הוא מצטט דברים של אחד מבכירי המחנכים בדור, "הבעיה הכי גדולה היא עם הדעות וההשקפות. אנשים נחשפים למידע בלי שאף אחד הכין אותם לזה. הם מקבלים כל דבר שכתוב - כאמת מוחלטת, ואז חוט השדרה היהודי שלהם מתערער.

"זה לא שיש לנו בעיה עם ידע", חידד המחנך, "ליהדות אף פעם לא הייתה בעיה עם ידע. יש בעיה עם ידע מוטא ומכוון שנועד לשטוף מוחות. ולצערנו היום הידע עטוף במעטפות של חוסר אמונה ושל לעג לדת. פרויקט כזה שמנגיש את הידע אבל נתון לצידו את העמדה היהודית, הוא פרויקט מציל נשמות. הוא הנשק הכי גדול נגד תופעת ה'מנותקים' שמכה בדור שלנו. יש יותר

מדי אנשים שנראים כמו חרדים, אבל רגובים מבפנים בגלל שעולם הידע שלהם - וממילא גם סט הערכים שלהם שמעוצב על סמך הידע הזה - מגיעים ממקורות של כפירה".

מבט של תורה

התוכנית של הרב קמינר להכשרת הידע, עוברת בשני שלבים. שלב ראשון - שכבר כמעט הסתיים - הוא הצנזר: 'לגייז' ערכים מהאנציקלופדיה הכללית ולהסיר מהם את החלקים הבעייתיים מבחינה יהודית. גם כאן, יש לו סיפור משפחתי.

"אחד האנשים שהשפיעו עלי יותר מכל ועיצבו את דרכי הרוחנית, הוא סבי, אבי אמי, הגאון החסיד רבי דוב בעריש הפטקא זצ"ל. סבא היה איש מעלה מפורסם. הוא ההדיר כתבים של ראשונים - 'תוספות רי"ד' ו'שיטה לא נודע למי' - וכיהן כראש ישיבת 'אמרי אמת' של חסידי גור בבני ברק. הוא היה מתמיד נדיב. כל רגע שלו היה מחושב.

"אבל מעל הכל, סבא היה מחנך. אשתו, סבתי שתידלח"ט, הקימה וניהלה את הסמינרים הראשונים של גור בבני ברק וירושלים. באותם

ימים - לפני כארבעים וחמישים שנה - עוד לא היו בארץ מספיק ספרי קריאה 'חרדיים'. קשה להאמין, אבל גם ספריות של בתי ספר חרדיים החזיקו ספרים שהיום איש לא היה מעלה בדעתו לקרוא. "סבא, מצא את עצמו בדילמה חינוכית. מצד אחד, היה חשוב לו שהבנות יקראו וייהנו, ומאידך הוא ידע שמספיק עמוד אחד פגום כדי לחולל נזק בנשמותיהן הרוכות. בסוף הוא מצא עצה. כל פעם שאחת הבנות הביאה ספר, הוא היה עוצר את סדר לימודו והופך את עצמו ל'מבקר ספרי קריאה'. כדי לא להעמיד את סקרנות ילדיו במבחן, הוא היה עובר עוד באותו יום על הספר מכריכה לכריכה. רק כשסיים, יכולות היו הבנות לקרוא. מי שהכיר את אהבת התורה שלו, יודע שבשבילו לקרוא סיפורי עלילות זאת הייתה 'מסירות נפש' כפשוטו".

■ האם אפשר לומר שבעצם 'המכלול' הוא בסך הכל אנציקלופדיה כללית מצונזרת?

"ממש לא", הוא מזדעק. בנקודה הזו חשוב לו להרחיב. זה השלב השני, הקשה והמשמעותי. "אני מאמין באמונה שלמה שאין שום ידע בעולם שסותר את התורה הקדושה. לכל טענה 'מדעית' - יש תשובה הולמת. יש הסבר תורני מקיף. יש

דודי ירד לגנו ללקוט לו שושנים. יזרת האסון ברחוב רש"י בירושלים

הסתכלות של תורה. החכמה שלנו לבוא ולחלץ את הידע הזה ולהסביר אותו".
 אם אתם מתקשים עם הסברים עמוקים, אתם רשאים לדלג את הקטע הבא. "בימים אלו", הוא מסביר לי, "אנו מציינים את המלחמה ב'חכמת יוון'. המלחמה הזאת נמשכת גם בזמננו. בכתבי של ה'שפת אמת' מגור מוסבר שהבעייתיות של 'חכמת יוון' היא לא בעצם החכמה גופא, אלא במעטפת התרבותית של 'תרבות יוון' שהחכמה נתונה בה. חכמת יוון כשלעצמה, כשמחלצים אותה מהקליפה הטמאה שעוטפת אותה, היא טובה וראויה ואנו מברכים עליה 'ברוך שחלק מחכמתו לבשר ודם'. ככה זה גם בימינו, הבעייתיות היא לא בעצם הידע הגלובלי, אלא במעטפת התרבותית המערבית שהידע נתון בו. 'המכלול' פועל לחלץ את כל הידע הגלובלי מהמעטפת הבעייתית שהוא נתון בה, ומציג אותו בנקיותו וטהרתו כטפל ובטל לאמיתות ומרכזיות התורה.

"זה השלב הבא. מיד אחרי שצנורנו את השורות הבעייתיות ופתרנו את הבעיות, עכשיו צריך להתחיל להציב את הצד שלנו. את המבט הנכון של התורה והאמונה. נכון", הוא מסכים, "זה כבר תהליך הרבה יותר ארוך, אבל זה כבר קורה בשטח. המוני תלמידי חכמים ואנשי שפת רואים בכך שליחות, לתקן את העולם, לשרש טעויות ולהציב את עמדת היהדות. ככל שיבואו לנו יותר מתנדבים בעלי שיעור קומה, הדברים ילכו וייעשו יותר מהר".

ויש גם את עניין התרבות. "באנציקלופ-

דיות עולמיות, יש ערכים שלמים על אנשים שכל גדולתם היא ביכולת לבעוט בכדור. לעומת זאת, רבנים וגדולי ישראל – כמו מוסדות תורה נחשבים – לא 'זכאים' לערך. אנחנו, בשלב הזה, משנים גם את זה. יצרנו קריטריונים חדשים, כאלו שמכלילים גם רבנים, מרצים, משפיעים, מחנכים וגם עסקנים".
 הכי חשוב בעינינו, זה העניין של הסוגיות ההלכתיות והתורניות. "נדהמתי לשמוע על מורה באחד הסמינרים החשובים בירושלים, שהכונה את השיעור שלה על 'ל"ט אבות מלאכות' של שבת, מאנציקלופדיה כללית (!!!). אתה מבין לאן הגענו? מחנכים הולכים לחצוב ידע תורני ממקורות כאלו? ללמוד תורה מכאלו שלא מכבדים את חז"ל ולהביא מידע תורני שלא פעם יש בו כשלים מסוכנים. "אילו לא הקמנו את 'המכלול' רק לשם תיקון הידע התורני, דיינו".

עקדה

לפני שבועיים, בליל שישי, י"ז במר חשוון, שעות ספורות אחרי שנפרדתי מהרב קמינר, הוא יצא אל מקום התפילה הקבוע שלו – קברו של הרבי האמרי אמת' הנמצא בחצר ישיבת שפת אמת' בירושלים. מרחק שתי דקות הליכה מביתו. "בכל פעם שאני עומד ומתפלל שם, אני חש כוחות מיוחדים. אחרי הכל, הוא ייסד את השיטה הזאת. לגזול חנייתות מיד המצרים.

בהיסטוריה הגוראית, יש משמעות מאוד

מצמררת לערב השבת הזאת של פרשת וירא. שבת שבה קוראים את פרשת עקדת יצחק. בשנת תרצ"ד, זה קרה אצל הרבי האמרי אמת' מגור. ברגעים שלפני כניסת השבת, נפטר בנו, רבי יצחק זצ"ל. באותה שבת – כאשר הנפטר מוטל בחדר הסמוך – ערך הרבי 'טיש' ובו אמר דברי תורה מרטיטים על הפסוק שקיבל משמעות כל כך טראגית: "קח נא את בנו, את יחידך את יצחק והעלהו לעולה". השנה, בערב שבת קודש, כשהוא יצא מציון קברו של הרבי, הרבה הרב קמינר בסיפור הנורא הזה. לרגע לא העלה על דעתו שהוא צועד לקראת עקדה משלו. את הפרטים המזעזעים קשה לו לשחזר. זה קרה שעה קלה אחרי חצות יום השישי. בתו, אתי הקטנה, ילדה אהובה ומתוקה, הלכה עם אחותה הגדולה בת ה-12, תבדל"ח רחוב ליד הבית. ירדה במעבר החצייה ברחוב רש"י, ונגזרה הגזירה. רכב שדהר במקום – העלה אותה לעולה רח"ל.

קשה ללב של אב להמשיך לפעום, אחרי קרבן כזו. אבל מעט לפני בין השמשות של אותה שבת עקדה, הוא ניצב בבית הלוויות שמגר. דש בגדו קרוע, והוא זועק בסערת לב ונפש שבקעו לשמים את פסוקי שיר השירים של ערב שבת: "דודי ירד לגנו... ללקוט שושנים". העולם הזה, הוא הגן של הקדוש ברוך הוא. אנחנו רק נמצאים כאן, משרתים. אסור לנו לשכוח את מי אנחנו משרתים. לפעמים, כשאנחנו שוכחים, הדוד ירד לגן ומזכיר לנו רח"ל". אם היה ספק בליבו של מישהו עד היכן הדברים מגיעים. בימי ה'שבעה' עלו ובאו לבית הקטן אדמו"רים וגאונים מכל גווי הקשת, להביע תמיכה ביהודי הזה ובמפעל האמונה שלו. כך למשל, כ"ק האדמו"ר מרחמסטריווקא שעלה כדי לנחם את ההורים הרוצצים, התוודע למפעל הכביר של האב השכול ומיד ביקש ליטול חלק בזיכוי הרבים הזה, בתרומה כספית נדיבה.

הוא שולף מכתב קצה, מוקלד באותיות בינוניות. מקפל את שורת החתימה ונותן לי לקרוא. יהודי אחד, ששמו לא נודע לי, מבקש להודות. הם מכירים, לפני שנים גם הוא טבע במה שהוא מכנה 'העלם ידיעה'. "במידע שהרחיק אותי מידיעת האמת וידיעת חובתי בעולמי". בזכות כמה שיחות שבעל פה ובעיקר בזכות העובדה שהוא מקפיד לצרוך מידע יהודי כשר, הוא חזר לעצמו והשתקם. "זאת הנחמה הכי גדולה שלנו", מסכם הרב קמינר בעיניים לחות. "העולם הזה שבו אנו חיים, הוא כולו 'הסתר'. העבודה שלנו היא לגלות את ה'ידע' האמיתי. 'לדעת את השם'. המשימה שלנו היא לטהר את העולם, לזכך אותו ממידע כוזב ולהביא את האוויר שסביבנו למצב שתמלא הארץ דעה, כמים לים מכסים." ■